

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי **דוד חנניה פינטו** שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי **מושה אהרן פינטו** זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי **חיים פינטו** זיע"א

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

משכיל לדוד

שלימות בקיום מצוות

כך התרוצץ להכין להם את הסעודה, מהלחם לעוגות ומהבקר לחמאה ולחלב, ולבסוף לא התיישב אלא נשאר עומד עליהם לשמשם, וכל הטרחה הגדולה הזו הייתה למען המצוה הגדולה של הכנסת אורחים. וכיון שרצה אברהם לקיימה בשלמותה לא היסס מלעמוד ולרוץ עד שקמו האורחים לילך, כי המצוה צריכה להיעשות בשלמות.

ואילו אצל לבן מצינו גם כן שקיים את המצוה הזו, אבל בחסר. נאמר "וירץ לבן אל האיש החוצה אל העין" (בראשית כד, כט), לבן רץ משום שראה את הנזם ואת הצמידים שנתן אליעזר לרבקה, שאמר בלבו עשיר הוא זה ונתן עיניו בממונו, ובאמת אם נתבונן בכונתו של לבן לרוב עם אליעזר ולהורגו, הייתה זו מחשבת שטות. כי לבן לבדו נגד אליעזר וכל הפמליא שהתלוותה אליו לארם נהרים, הרי זה קרב אבוד. ובכל אופן להיטותו לממון גרמה לו לשיבוש בשיקול דעתו ויצא להלחם באליעזר.

וכשאליעזר ראה את לבן וחרבו שלופה בידו, בחר להגיב על ידי אמירת שם המפורש שהפריחה אותו ואת כל הפמליא שלו עם כל הגמלים לשמים (ילקוט שמעוני בראשית רמז קט). ומיד הבין לבן שאין לו סיכוי נגד מחולל ניסים ובעל כוחות זה, ואמר מיד "בא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ" (בראשית כד, לא), וברש"י "שפינה את הבית מעבודת כוכבים" והכין מקום לגמלים. וודאי שהכין את כל זה כי חשב לארח את אליעזר. וזהו פלא, שהרי יצא בחרב להרוג את אליעזר ולמה הכין את הבית, וצריך לומר שגם אצל לבן שהיה ממשפחת אברהם אבינו הייתה טבועה המידה של הכנסת אורחים, ואפילו בשעה שיצא להרוג את אליעזר, לקח בחשבון שמא לא ינצח, וטבעו להכניס אורחים דחף אותו להכין את הבית על הצד שיפסיד בקרב.

ולמרות שלבן קיים הכנסת אורחים היה רשע, עד כדי שרצה להרוג אנשים ולגנוב כסף, והכנסת אורחים שקיים לא הייתה בשלמות, ומצווה לא שלימה כאמור חסרה היא, וזה ההבדל בין לבן לאברהם. ומזה יש לקחת מוסר השכל על כל מיני מצוות שאנו מקיימים, שעליהם להיעשות בשלמותם הראויה. ולדוגמא מי שמגיע בזריזות ובשמחה להתפלל, ובאמצע התפילה מתעייף, עדיין לא קיים את המצוה בשלמותה.

ועניין שלימות המצוות שייך גם בלימוד התורה. כי השלמות בלימוד התורה היא כאשר גם מקיים ועושה את מה שלמד. וכמאמר חז"ל "נאה דורש ונאה מקיים" (תגינה יד, ב) ובבחינת מה שאמרו (אבות פ"א מ"ז) "לא המדרש עיקר אלא המעשה עיקר".

"והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה'

דרכו אם לא". (בראשית כד, כא).

בשלב זה שאליעזר עבד אברהם כבר ראה איך שהמים עולים לקראתה, כמו שפירש רש"י על הפסוק "וירץ העבד לקראתה" (שם יז), "לפי שראה שעלו המים לקראתה" - וזהו נגד תכונת המים שדרכם לירד ולשקוע, ורבקה כבר השקתה את אליעזר ואנשיו ועתה כבר הייתה באמצע השקיית הגמלים. אם כן תמיהה היא, מפני מה השתאה לראות אם הצליח ה' דרכו אם לא, ומה חסר היה לרבקה עוד מלעמוד במבחן שהציב לה?

בדרך משל; אדם המתפלל לה' שיצליח את דרכו ויסיפק להגיע לשדה התעופה בזמן לתפוס את הטיסה, האם כאשר הצליח ה' את דרכו וכבר ישב על המטוס, עדיין ישתאה ויתלבט אם הצליח ה' דרכו אם לא. ואף כאן לאליעזר, מה מקום היה לו להסתפק בהצלחתו?!

ונראה לומר יסוד בקיום מצוה. שודאי קיום מצוה אפילו כלשהי הוא דבר גדול לאין ערוך, אבל כל עוד לא נעשתה כל המצוה בשלמותה עדיין חסרה היא, ועל כן אמרו חז"ל (תנחומא עקב פ"ו) "המתחיל במצווה אומרים לו גמור". אם לא כן - חסר בקיום המצוה. והוא דומה לאדם שקונה בית וכבר סידר את כל ענייני המקח, וודאי שאם חסרה לו אפילו חתימה אחת על איזה מסמך שמעכב את המכירה, לא עשה ולא כלום.

ועל כן אף לאחר שראה אליעזר שהמים עולים לקראתה וראה שהיא משקה את האנשים והגמלים, עדין הוא חשש, כיון שכל עוד שלא סיימה את פעולת ההשקיה עדיין לא ידע שהצליח ה' דרכו, שהרי אם הייתה מחסרת מים אפילו מגמל אחד, כבר לא קיימה את המצוה בשלמות ואינה מתאימה ליצחק, כי מצוה אפילו גדולה כשאינה שלימה חסרה היא. ורק לאחר שסיימה להשקות את כל הגמלים, הבין אליעזר שהיא זאת המיועדת ליצחק.

בא וראה זה לעומת זה, אברהם אבינו מול לבן, איך ששניהם קיימו מצוה גדולה, אך אברהם קיים בשלמות ולבן לא קיים בשלמות, והאחד נקרא צדיק והשני נקרא רשע.

אצל אברהם מצינו שבשעה שהיה חולה ביום השלישי למילתו שזהו היום הכואב ביותר, וכאביו התעצמו מאוד עד כדי שהוצרך לישוב ולא יכול היה לעמוד, כדכתיב "והוא יושב פתח האוהל כחום היום" (בראשית יח, א), בכל זאת ישב בפתח האוהל בכדי לראות אם יש שם עוברים ושבים ויכניסם לביתו (לשון רש"י). וכאשר ראה שלושה אנשים נצבים עליו "וירא וירץ לקראתם מפתח האהל" (שם ב), אף על פי שעד עכשיו מרוב הכאבים שתכפוהו לא היה ביכולתו לעמוד, ובשל תשוקתו העזה לקיים את מצוות הכנסת אורחים כמו שחכמה הכאבים ורץ לקראתם. ואחר כך כתוב "ואקחה פת לחם" וכו' וימרה אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש אפים קמח סלת וכו' ואל הבקר רץ אברהם ויתן אל הנער וכו' ויחך חמאה וחלב וכו' והוא עומד עליהם וכו'" (שם ה-ו). עד שהם עזבו לא התיישב אברהם ולו לרגע אחד, רץ לקראתם ואחר

ירושלים תל אביב באר שבע חיפה	17:20	17:35	17:39	17:25	הדלקת נרות
	18:33	18:34	18:35	18:33	מוצאי שבת
	19:12	19:12	19:13	19:10	רבינו תם

הילולא דצדיקיא

- כב - רבי יששכר דוב רוקח, האדמו"ר מבעלז
- כג - רבי יוסף רפאל חזן, מח"ס "חקרי לב"
- כד - רבי גדליה משה מזוועיל
- כה - רבי דוד כהן למגורבי, מח"ס "ליקוטי בתר ליקוטי"
- כו - רבי שלום לופס, רבה של עכו
- כז - רבי שאול חבה, מחכמי ירושלים
- כח - רבי אור שרגא

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלה הודעה: p@hpinto.org.il

לעילוי נשמת
מרן ראש הישיבה הגאון
רבי **אליעזר מנחם מן שך** זצוק"ל

במה מפטירין

הפטרת השבוע:

"והמלך דוד זקן בא בימים". (מלכים א. א.)

הקשר לפרשה: בהפטרה נאמר: "והמלך דוד זקן בא בימים", וכן בפרשה נאמר: "ואברהם זקן בא בימים". וכמו כן בהפטרה מובא שדוד מסר את המלוכה לפני מותו לשלמה בנו, כפי שמסופר בפרשה שאברהם נתן את כל אשר לו ליצחק.

"ולא עצבו אביו מימיו לאמר מדוע ככה עשית".

 (מלכים א. א.)

אפשר לפי מה שכתבנו בעניותינו בספרי הקטן "ראש דוד" פרשת דברים, דהא דאמר רז"ל (ספרי דברים א. ג) דאין מוכיחין את האדם אלא סמוך למיתתו. היינו להוכיחו על מה שכבר עשה, דלא נפקא מידי את אשר כבר עשהו רק שיזדרז להבא בכיוצא.

אמנם להוכיחו על דבר שעושה שיפרוש ממנו, ודאי מחויב להוכיחו הרבה פעמים עד שיפרוש.

וכן אפשר דודו מלך חסיד לא היה עובר על מצות תוכחה. שאם ידע שעושה דבר שלא כהוגן, ודאי היה מוכיחו עד שיפרוש. אבל "לא עצבו אביו מימיו" שהוא חי עדיין. "לאמר מדוע ככה עשית", לשעבר. אחר שכבר עשהו.

(צוארי שלל")

"ולא עצבו אביו מימיו לאמר מדוע ככה עשית".

 (מלכים א. א.)

ערבים בזה דברי מה"ר עזריה פיגו ז"ל: (בספרו "בינה לעתים" דרוש ל"ב) כי מדרך האב המשכיל, עם היותו אוהב מאד את בנו אינו מראה את זה בפרסום בדברי געגועים וחיבה כפי אהבתו אותו. אלא אדרבא צריך לפעמים להראות פנים זועמות ולדבר איתו קשות, להטיל מוראו עליו. כי בלאו הכי יגרום לבן לצאת ממחיצת המוסר לתרבות רעה, עד אשר ישנאוה תחת אהבתו אותו. וכמאמר משלי (יג. כד) "חושך שבטו שונא בנו וואהבו שחרו מוסר".

וזהו אשר הרגיש הכתוב לתת התנצלות לדוד המלך ע"ה, איך היתה כזאת מלפניו שלא הוכיח בנו ועזבו לנפשו ללכת בשרירות לבו לעשות כחפצו, עד שבא לידי מידה זו למרוד במלכותו.

על כן אמר הכתוב כי זה היה מג' סיבות.

הא' מצד הטבע. כי האב להיותו אב, מדרכו הוא שלא להעציב את הבן באהבתו אותו. וזהו "ולא עצבו אביו מימיו לאמר". והב' מפני ש"הוא טוב תאר מאד". ואפילו לא היה אביו, מ"מ יופי התואר גורם לכל איש להיות חינו בעיניו ולהטות אליו חוט של חסד, ולא יכריעוהו לכף חובה.

והג' להיות ש"אותו ילדה אחרי אבשלום", וחשש כיון שנולדו זה אחר זה, שמא יקרה לו ג"כ מה שקרה לאבשלום אשר נולד לפניו. כי ברצותו להכניעו ולמנעו ממה שביקש למלוך בחייו, גרם מיתתו אשר נתפעל כ"כ מזה, ולכן לא עשה שום השתדלות בענין זה עם אדוניהו ממש, פן יקרהו כאבשלום.

(כוכב מיעקב")

פרקי התעוררות לעבודת השם יתברך
מפנקסו של מו"ר שליט"א

במסילה נעלה

בשעת העבודה - עובדים!

"ואנכי פנתי הבית ומקום לגמלים".

 (בראשית כד. לא)

יש זמנים שעלינו לאמץ את המשפט הזה שיצא מבית מדרשו של לבן הארמי ולהשתמש בו לעבודת השם יתברך. יש זמנים שעלינו לפנות את הבית את המשכן שיש לנו בלב ולהוציא משם את כל הגמלים המפריעים לנו להתרכז במשימות שבשבילם הגענו לעולם הזה, ולעשות את רצון השי"ת ללא מפריעים.

בכל ערב שבת, בזמן קבלת השבת בבית הכנסת, אני מבחין במספר יהודים שעל פי מראה פניהם ועל פי אופן הליכתם ניתן לראות שהם עייפים מאד מעמל השבוע החולף. דבר זה ניכר עוד יותר במקומות ובזמנים שבהם השבת נכנסת בשעה מאוחרת, שאז נדמה שכל מה שאנשים אלו רוצים הוא לעצום את עיניהם וללכת לישון. לבי מתמלא רחמים על היהודים הללו שעמלים כל כך קשה לפרנסתם, ואני מקווה שבשילם שהשבת הקדושה תמלא אותם במצברי כוחות ורוח להמשך עמלם במשך השבוע.

כך יצא לי להבחין ביהודי מסוים שבכל ערב שבת היה נרדם בבית הכנסת. השתדלתי להבין אותו ואת העייפות שהוא חש בליל שבת, אבל יהודי זה ישן במשך זמן התפילה גם בבוקר יום השבת, וגם בשאר תפילות השבת הוא לא הקפיד להיות ערני ופעמים רבות נרדם על מקומו בבית הכנסת.

לפיכך החלטתי לעשות מעשה שיגרום לו להבין שזמן התפילה אינו זמן שינה ואין זה ראוי להירדם בבית הכנסת.

באחד מימי השבוע טרחתי והגעתי למקום עבודתו. במשרדי החברה בה הוא עבד הבחנתי באנשים רבים שעובדים מול מחשבים, והיהודי שהיה בעל הבית במקום - התרוצץ ממשדד למשרד ונראה עסוק מאד.

כשהיהודי הבחין בי לפתע עומד ומביט בו, הוא האט ממרוצתו וקרא: "הו, רבי דוד! מה שלומך? כבוד גדול נפל בחלקי שתבקר אותי במקום העבודה שלי!"

"האם אתה יודע למה באתי לבקר אותך היום?" שאלתי.

היהודי חשב מעט, אחר כך נענע בראשו לצדדים ואמר: "לא, איני יודע. מהי הסיבה לביקורו של הרב במשרדי?"

טפחתי על שכמו של היהודי והשבתי לו: "באתי לקחת אותך ללמוד תורה".

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

סקר או רכילות?

המספר רכילות או לשון הרע, עובר באיסור 'לא תלך רכיל בעמך', אף שזו אמת. 'רכילות' היינו שמספר לראובן מה אמר או עשה לו שמעון. ו'לשון הרע' היינו שמספר גנות על חבירו.

המספר סקר על חבירו הוא 'מוציא שם רע'. ולא תעשה זה הוא רק על המספר.

מן האוצר

מאוצרו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

הניסיונות של אברהם אבינו

"ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען ויבא

אברהם לספוד לשרה ולבכותה" (בראשית כג, ב).

כתוב במדרש (תנחומא וירא פכ"ג) ששרה מתה מחמת שבא אליה השטן ואמר לה שאברהם עקד את בנה יצחק והרגו, ומרוב צער נפלה ומתה.

הנה אברהם אבינו עמד בניסיון העקידה בגבורה, הרי רחמי האב על הבן גדולים, וכמו שמצאנו במדרש (ילקוט שמעוני מלכים ב' רמז רנב) שצדקיהו המלך, האחרון למלכי יהודה, היו לו עיני ברזל שלא היה ניתן לפגוע בהן. וכשהוגלה לבבל רצה נבוכדנצר לנקר את עיניו, ועל כן שלח את נבוזראדן לשחוט את בניו לפניו. והתחיל צדקיהו לבכות מרוב רחמים ועיניו נחלשו, ואז יכול היה נבוזראדן לנקר את עיניו. ואף על פי כן כבש אברהם את רחמיו, וכמו שכתוב - "וילכו שניהם יחדיו" (בראשית כב, ו), לומר שלב שניהם של אברהם ושל יצחק, היו שווים לקדש את שמו של ה', ועמד אברהם לשחוט את בנו יצחק. ואפילו לאחר שאמר לו ה' - "אל תשלח ידך אל הנער" (שם כב, יב), אמר לכל הפחות לעשות לו מום או אפילו להטיף ממנו דם (ב"ר נו, ז), והרי כבר יכול היה לשמותו, על מה שצויה אותו ה' לא ליגע ביצחק ומדוע רצה לחבול בו.

והביאור בזה שצדיקים המתחילים במצווה לא רוצים להפסיק, עד שאמר לו ה' - "אל תעש לו מאומה" כי ממנו אני מוציא אומה גדולה. וזהו לימוד בשבילנו, שכאשר אנו מתחילים במצווה עלינו להתמסר ולקיימה.

אברהם אבינו כשכבר היה יכול ללכת אל ביתו ברוב שמחה שעמד בניסיון הגדול, וגם בנו נשאר בחיים, הגיע לביתו ושם התבשר שמתה אשתו, ולא עוד, אלא שמתה בסביבת העקידה. וודאי שאדם מן השורה היה מתרעם תרעומת גדולה, שלא זו בלבד שעמד בניסיון גדול כל כך, הרי שגם הצטער צער נורא בפטירת אשתו, וכי "זו תורה וזו שכרה". אבל אברהם אבינו לא התרעם כלל, אלא מיד התעסק בענין קבורתה ובא "לספוד לשרה ולבכותה". ובנוגע לבנו יצחק, לקח אותו לישיבת שם ועבר. ואברהם לא ספד לשרה מפני צער הפרט, אלא ספד אותה על שהייתה צדקת גדולה עד מאוד, כמו שכתוב בחז"ל על הפסוק "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים" (בראשית כג, א), "בת מאה כבת עשרים בלא חטא" (ב"ר נח, א). וזהו הפסד גדול לעולם, והשאירה חלל גדול במותה.

חיים בפרשה

" ויאמר ה' א-להי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם". (כד. יב)

לו שפחה משפחותם אשר אתם בבית ויאמרו כי היא מזרעם. לזה נתחכם ועשה כסדר זה בהבחנה מובהקת שהיא הותרנות המופלאות שנותנת יותר ממה ששאל ממנה. גם בזה ידע אותה ידיעה צודקת כי היא מבית אברהם שהשיחה לפי תומה מבלי דעת דבר ממנו כי אותה יבקש, ופתח דבריה האירו באומרה (פסוק כד) "בת בתואל" וגו'.

בטוח היה אליעזר באדונו שתפילתו מקובלת אשר התפלל "הוא ישלח מלאכו" וגו'. והוסיף הוא להתפלל שיהיה הוא ראוי ליעשות הדבר על ידו, כי ימצא לפעמים שתהיה מניעה לקיים דברי התפילה מצד האמצעי, לזה התפלל לאלהי אדונו שיקרה לפניו. וטעם שהוצרך לעשות סדר זה, כי חש לבל יטעוהו משפחת אברהם כשידעו כי הוא מצווה ועומד לקחת בת מהם, יתנו

מן המעיין

"וה' ברך את אברהם בכל". (כד. א)

על מאמר חז"ל המובא במדרש שעשה ישמעאל תשובה בחייו, מצטט החיד"א בספרו "פני דוד" שירבים שואלים; דהרי "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות לג:); ואם ישמעאל רשע, מדוע הוא יתברך השיבו בתשובה. ו"לא עשה כן לכל גוי".

ולדעת החיד"א, אין כאן שאלה.

דודאי ישמעאל נתעורר בתשובה הוא בעצמו, אלא דאם לא היה זכות אברהם אע"ה, לא היה כדאי לקבלו, שההתעוררות שלו לא היה מספיק לקבלו, שהיו נגדו רבים קמים קטיגוריו אשר עשה ברשעותו.

ולכך הועילה חיבתו של אברהם אע"ה להשקיט את ריב הקטיגורים. ואז רשפי התעוררות תשובתו החלו עולים ונרצה לו.

"ומים לרחוץ רגליו". (כד. לב)

טעם הדבר שהקפיד אליעזר לרחוץ את רגליו כבר בבואו מן הדרך, מציין בעל ה"חתם סופר" משום שהיה בדבריו הזכרת חסדי ה', וכל שליחתו של אברהם אבינו ע"ה הכל קודש, ולא רצה להזכיר זה בלי רחיצה.

וממנו, מעיר ה"חתם סופר", מוסר השכל; יש ללמוד נקיות לתפילה.

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע"

שנים שני חיי שרה". (כג. א)

רש"י מסביר את יתור הסיפא של הפסוק "שני חיי שרה". הרי לכאורה המילים האלה מיותרות, ופירש שזה בא ללמדנו "שכולן שוין לטובה".

ביאור נוסף מובא בספר "שבות יהודה" שלמעשה "מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים" אלו היו בדיוק "שני חיי שרה" שהועדו לחייה, לא פחות ולא יותר. שלא נחשוב חלילה שימיה קוצרו מחמת השמועה על העקידה. זהו מספר השנים שנועדו לה כדי להביא את יצחק לעולם, כדי שיקדש שמו יתברך בעולם. ברגע שיצחק עמד בניסיון זה, תמו גם הימים שניתנו לה.

אלה הם "שני חיי שרה" ותו לא.

מסילות לאמונה

אם עד כה "דיברנו" על פלאי האוזן, או יותר נכון האזניים הקולטות כל הברה והגיה שיוצאת מפה האדם, הרי שיש לעמוד ולהתבונן על פלאי כשרון לימוד הדבור שיש לכל תינוק (בפרט, ולכל אדם בכלל). הלא יש פעולה מיוחדת לכל אחד מעשרים ושתיים האותיות ועשרת התנועות. וצריכים התאמה של החיך וגרון ולשון ושפתיים שיניים ומיתרי הקול. חוץ מחדש ה' שאיפשר לכל מבוגר לדבר בשטף ובמהירות ככל העולה על רוחו בלי שיצטרך שכלו לפקח ולהדריך פעולת כל איבר ולהקציב לו זמן פעולה (ודבר זה היה מוכיב על כוח הדיבור ללא-נשוא) איך היינו מצליחים ללמד לתינוק לדבר? הלא אי אפשר ללמד בלי הסבר בדבורים וכל עוד שהילד לא למד מלים לא יבין כל הסברנו.

ואם תאמר: ילמד התינוק מחיקוי פעולותינו, אמת, זה נכון רק לגבי מעשים חיצוניים אולם לא לפעולות פנימיות המתרחשות בפנים הגרון והפה ומוסתרים מעינינו. אם כן באיזה נס לומד הילד לדבר ובלי כל הדרכה מצידונו?!

מה נפלאו דרכי הבורא!

שלמה המלך קבע את המשפט הנפוץ כל כך "מות וחיים ביד לשון" (משלי יח, כא). כוונתו הייתה לנזק שהלשון מסוגלת להביא בדיבור בלתי זהיר וכן לתועלת הטמונה בה - הלשון יכולה לשורר ולהתפלל, לנאום גדולות ונצורות ולייעץ עצות נבונות. גם מבחינה פיזית באה הדו-ערכיות של הלשון לידי ביטוי: הלשון צוידה במספר רב של שרירים וביכולת לנוע לכל כיוון. הלשון יכולה גם להתעבות ולהצטמק להתארך ולהתקצר.

בעת לעיסת המזון, הלשון לשה את פתיתי המאכל. בזריזות ובקלות תנועה היא מלטפת ומחליקה את המאכל כדי לבחון שמא מצוי בו עצם מסוכן או כל חומר בלתי ראוי לבליעה, כדי להקיא מן הפה בעוד מועד.

בשורש הלשון, במקום החיבור לגרון, מצויות בליטות בגודל זית. אלו הן רקמות לימפה המסייעות להתגוננות נגד זיהום.

הלשון משמשת גם כדי לעורר בלוטות רוק. הללו מפרישות נוזל רירי שיש בו אנזימים (תססים) המועילים לפירוק המזון. בלוטות אלו מתחילות את פעולתן בשעה שהאף מריח את המאכל, ובשעה שהעיץ מתאווה למראה עיניה. בנתיים, בשעה שאנו מתכוונים

לסעודה, נוטלים את הידים ומברכים את הברכות הראויות, הנוזל מתרבה ומיטיב עם הסועד.

כיצד יודע האדם אם המאכל שהוא אוכל מתוק, חמוץ, חריף או מלוח? ועולה גם השאלה הפילוסופית, למה לו לאדם לדעת זאת? תכלית המזון היא לזון את האדם, ותו לא.

התשובות לשאלות קשורות זו בזו: הבורא רצה להטיב עם האדם ונתן לו מגוון אפשרויות וטעמים. כדי לגרות אותו לאכול מאכלים שונים ומגוונים הנוחצים לבריאותו, הוא יצר את קולטני הטעם הממוקמים בלשון. בזכותם מבחין האדם במגוון הטעמים, והוא נהנה מן המאכלים שהוא אוכל.

השכבה החיצונה של הלשון עשויה בליטות קטנות רבות, כעין פטמות, היוצרות שטח מחוספס. החספוס מסייע ללעיסת המזון. בפה יש כ-10,000 ניצני טעם. ניצני הטעם כוללים תאי קולטנים אשר חשים בדרגות שונות ובצירופים שונים של ארבעה טעמים: מתוק, חמוץ, מלוח ומר. המדענים ערכו ניסויים ומצאו, שהבחנה בטעם מתוק או מלוח נעשית בקצה הקדמי והדק של הלשון, תחושת החמוץ באה מן הצדדים והטעם המר מן החלק האחורי. אילו היו ניצני הטעם, הקולטנים, ממוקדים באזור אחד, היה נוצר בלבול בטעמים.

קולטני הטעם שולחים מסרים למוח והוא מפרש לאדם איזה טעם יש למאכל, אם אינו מר מדי, מתוק מדי וכו'. מלבד הנאה מהאוכל, יש בזה גם כדי להגן על האדם ולשמור עליו שלא יאכל דברים שיכולים להזיק לו. למשל, עודף חומצה יכול לפגוע בקיבה ולגרום לצרבות, עודף סוכר אינו בריא לאנשים מסוימים וכן הלאה.

במחקרים התברר כי קולטני הטעם המר מרובים פי 10,000 מקולטני הטעם המתוק. הסיבה נעוצה בעובדה כי האדם נרתע מאוכל מר. הקולטנים הרבים מעלים את סף הרגישות שלו למרירות ומסייעים לו להימנע מאוכל מר. ישנה סיבה תכליתית להירתעות

מפני מרירות - חומרים רעילים רבים טעמם מר. עובדה זו אינה מקרית, ברור שיש כאן כוונת מכוון הבאה לשמור את האדם מנזק.

העיתון הבריטי 'נייצר' פרסם מחקרים של חוקרים ממכון וייצמן, הפרופ' זורון לובט ודניאל לזר, שחקרו את פעולת קולטני הריח. הם תהו כיצד משתחרר האדם מריח קודם וכיצד אינו מתבלבל בין הריחות. התברר כי את פעולת קולטני הריח משלים אנזים המבטל ריח קודם. הקולטנים משוחררים ממטען קודם ופנויים להריח את הריחות החדשים הנמצאים בסביבתו של אדם.

לקולטני או חיישי הטעם אין צורך באנזים כזה. הם פועלים בזמן שהמזון נוגע בהם ומגיבים בהתאם. שטיפת הפה מתבצעת אוטומטית על ידי הרוק, וכך פנויים הקולטנים להגיב מחדש על המזון הנלעס בפה.

מערכת הלעיסה בפיו של אדם משולה למערבל מזון משוכלל. הלחץ שהלסתות מפעילות הוא בעומס של 75 ק"ג, לחץ אדיר שיכול בעת קרב לנתק אצבע מיזו של התוקף, אך על פי שרוב סוגי המאכל די להם בלחץ של 20 ק"ג כדי להילעס.

השיניים החותכות והניבים מצויים בקדמת הפה. תפקידם הוא לנתח את המאכל לנתחים. אחר כך מתחילה פעולת השיניים הטוחנות - לקצץ ולטחון את המאכל היטב כדי שיוכל לעבור בקלות בבית הבליעה ומשם למערכת העיכול.

כוח ההדק של הלסתות והשיניים יכול לסייע לאדם גם בפעולותיו היום-יומיות. הוא נעזר בשיניו לשחרר קשירה מסובכת או דבר אחר, כושר הרמת חפצים בשיניים הוא רב ואדם יכול לשאת עשרות ק"ג בשיניו. השריר המפעיל את הלסת קרוי שריר הרקה והוא חזק, גמיש ואינו מתעייף במהרה.

בפיו של אדם ישנן 32 שיניים - 16 למעלה ו-16 למטה. השיניים מכוונות אחת כנגד השנייה כדי להגדיל את אפשרות החיתוך והלעיסה. כאשר השיניים אינן סימטריות יורדת התפוקה ונגרמות בעיות בשיניים ובחניכיים.

השן בנויה מחומר קשיח בשם 'אמייל'. זהו החומר הקשה ביותר הקיים בגופו של אדם. סדק באמייל מביא לידי ריקבון בשן.

החומר הפנימי בשן קרוי 'דנטל'. זוהי רקמה חיה ויש בה חילופי תאים. אילו היה החומר מת לא הייתה השן מאריכה ימים ושנים. אילו היה החומר בלבת השן קשה וחיצוניותו הייתה רכה, כי אז היה האדם סובל ייסורים והשיניים היו נהרסות בזמן קצר. רקמת השן היא חיה ודינמית. השן גדלה עם האדם, מינקות ועד זקנה. לולי גידול זה, השן לא הייתה יכולה לעמוד בלחץ הלעיסה.